ISSN:3030-332X
Impact factor: 9,493
International journal of scientific researchers

SURXONDARYO VILOYATI BOSHLANG‘ICH TA‘LIM MAKTABLARI MISOLIDA O‘YIN METODLARI ORQALI KICHIK YOSHDAGI O‘QUVCHILARNING INGLIZ TILIDAGI KOMMUNIKATIV NUTQINI RIVOJLANTIRISH

Ilmiy rahbar: **Pardayev A’zam Allanazarovich**
Termiz davlat universiteti, Xorijiy filologiya fakulteti o‘qituvchisi

Abduqodirova Dildora Hasan qizi
Termiz davlat universiteti, Xorijiy filologiya fakulteti ,
Filologiya va tillarni o‘qitish; ingliz tili ta’lim yo‘nalishi
4-kurs talabasi

Annotatsiya
Ushbu maqolada boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining ingliz tilidagi kommunikativ nutqini rivojlantirishda o‘yin metodlarining o‘rni va ahamiyati tahlil qilish yoritib berilgan. Tadqiqot Surxondaryo viloyati umumta’lim maktablarida ingliz tilini o‘qitish amaliyoti misolida olib borilib, o‘yin texnologiyalari orqali o‘quvchilarning nutqiy faolligi, lug‘at boyligi va muloqot kompetensiyasiga ta’siri o‘rganib chiqilgan. Tadqiqot natijalari o‘yin metodlarining ingliz tilini o‘qitish samaradorligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etishini ko‘rsatadi.

Kalit so‘zlar: kommunikativ kompetensiya, ingliz tili, boshlang‘ich ta’lim, o‘yin metodlari, interfaol ta’lim, nutq faoliyati, yosh o‘quvchilar.

Kirish

Globallashib borayotgan bugungi zamonda ingliz tilini bilish zamonaviy ta’limning muhim talablaridan biri hisoblanadi. O‘zbekiston Respublikasida chet tillarini o‘qitishni rivojlantirish bo‘yicha amalga oshirilayotgan islohotlar natijasida ingliz tilini o‘qitish boshlang‘ich sinflardan yo‘lga qo‘yilgan. Biroq chet tilini o‘qitish jarayonida o‘quvchilarning grammatik bilimlarini shakllantirish bilan bir qatorda ularning kommunikativ nutqini rivojlantirish ham dolzarb vazifalardan biri bo‘lib qolmoqda.

Boshlang‘ich sinf o‘quvchilari o‘zlarining yosh xususiyatlariga ko‘ra o‘yin faoliyatiga moyil bo‘ladilar. Shu sababli ingliz tili darslarida o‘yin metodlaridan foydalanish o‘quvchilarni darsga faol jalb qilish, ularning nutqiy faolligini oshirish hamda kommunikativ kompetensiyalarini shakllantirishda muhim rol o‘ynaydi. Ayniqsa, Surxondaryo viloyati maktablarida ingliz tilini o‘qitish amaliyotida o‘yin metodlaridan foydalanish o‘quvchilarning til o‘rganishga bo‘lgan qiziqishini sezilarli darajada oshirmoqda. Mazkur tadqiqot davomida pedagogik kuzatish, qiyosiy tahlil, ilmiy adabiyotlarni o‘rganish va umumlashtirish metodlaridan foydalanildi. Tadqiqot obyekti sifatida Surxondaryo viloyatidagi umumta’lim maktablarining boshlang‘ich sinf o‘quvchilari tanlab olindi. Tadqiqot jarayonida ingliz tili darslarida qo‘llanilayotgan o‘yin metodlari va ularning kommunikativ nutq rivojiga ta’siri tahlil qilindi.

Kommunikativ kompetensiya chet tilini o‘rganishning asosiy maqsadlaridan biri hisoblanadi. Ushbu kompetensiya o‘quvchilarning til vositalaridan foydalangan holda muloqot qila olish qobiliyatini anglatadi. Boshlang‘ich ta’lim bosqichida kommunikativ kompetensiyani shakllantirishda o‘yin metodlari eng samarali vosita sifatida xizmat qiladi.

O‘yinlar dars jarayonida tabiiy muloqot muhitini yaratadi. O‘quvchilar o‘zlarini erkin his qilgan holda ingliz tilida gapirishga harakat qiladilar. Bu esa ularning til o‘rganish jarayonidagi psixologik to‘siqlarini kamaytirishga yordam beradi. O‘yin davomida o‘quvchilar yangi so‘zlarni tezda eslab qolish, savol-javob qilish va fikr almashish imkoniyatiga ega bo‘ladilar. Rolli o‘yinlar kommunikativ nutqni rivojlantirishning eng samarali usullaridan biri hisoblanadi. Masalan, “At the Shop”, “At School”, “My Family” kabi mavzular asosida tashkil etilgan rolli o‘yinlar o‘quvchilarning kundalik vaziyatlarda ingliz tilidan foydalanish ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Bunday faoliyat davomida o‘quvchilar nafaqat yangi lug‘at birliklarini o‘zlashtiradilar, balki ulardan amaliy foydalanishni ham o‘rganadilar. Bundan tashqari, “Guess the Word”, “Find Someone Who”, “Word Chain” va “Hot Seat” kabi o‘yinlar o‘quvchilarning lug‘at boyligini oshirishga xizmat qiladi. Ushbu o‘yinlar davomida o‘quvchilar faol muloqotga

kirishadilar, savollar beradilar va javob qaytaradilar. Natijada ularning nutqiy faolligi ortadi.

Surxondaryo viloyati maktablarida olib borilgan kuzatishlar shuni ko‘rsatadiki, o‘yin metodlari qo‘llanilgan darslarda o‘quvchilarning ishtiroki va qiziqishi ancha yuqori bo‘ldi. O‘quvchilar o‘yin elementlari mavjud bo‘lgan mashg‘ulotlarda faol qatnashib, ingliz tilida muloqot qilishga ko‘proq intildilar.

Xususan, boshlang‘ich sinflarda guruhli musobaqalar, rolli o‘yinlar va interfaol topshiriqlar qo‘llanilganda o‘quvchilarning darsdagi faol ishtiroki oshganligi kuzatildi. O‘quvchilar orasida o‘z fikrini ingliz tilida ifodalashga bo‘lgan qiziqish yanada kuchaydi. Shuningdek, darslarda o‘yin metodlaridan muntazam foydalanish natijasida o‘quvchilarning talaffuzi va tinglab tushunish ko‘nikmalarida ham ijobiy o‘zgarishlar kuzatildi.

O‘yin metodlari, ayniqsa, tortinchoq va passiv o‘quvchilarni darsga jalb qilishda samarali vosita bo‘lib xizmat qildi. O‘quvchilar o‘yin muhiti sababli xato qilishdan qo‘rqmay, erkin muloqot qilishga harakat qildilar. Bu esa kommunikativ kompetensiyaning shakllanishiga ijobiy ta’sir ko‘rsatdi.

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, o‘yin metodlari orqali tashkil etilgan ingliz tili darslari o‘quvchilarning kommunikativ nutqini rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etdi. O‘yinlar darsning qiziqarli va samarali tashkil etilishiga yordam berdi, o‘quvchilarning motivatsiyasini oshirdi hamda ingliz tilida muloqot qilishga bo‘lgan qiziqishini shakllantirdi. Shuningdek, o‘yin metodlari o‘quvchilarning mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantirdi, jamoada ishlash ko‘nikmalarini shakllantirdi va ijodiy yondashuvni rag‘batlantirdi. Natijada o‘quvchilar ingliz tilini faqat fan sifatida emas, balki muloqot vositasi sifatida qabul qila boshladilar.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, o‘yin metodlari boshlang‘ich sinf o‘quvchilarining ingliz tilidagi kommunikativ nutqini rivojlantirishda samarali pedagogik vosita hisoblanadi. Ular o‘quvchilarning darsga bo‘lgan qiziqishini oshiradi, lug‘at boyligini kengaytiradi va erkin muloqot qilish ko‘nikmalarini shakllantiradi. Surxondaryo viloyati maktablari tajribasi ham o‘yin metodlarining amaliy samaradorligini tasdiqlaydi. Shu bois ingliz tili darslarida o‘yin texnologiyalaridan keng foydalanish ta’lim sifatini oshirish va o‘quvchilarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Jalolov J.J. Chet tillarni o‘qitish metodikasi. – Toshkent: O‘qituvchi, 2012.
2. Harmer J. The Practice of English Language Teaching. – London: Pearson Education Limited, 2015.
3. Cameron L. Teaching Languages to Young Learners. – Cambridge: Cambridge University Press, 2001.
4. Richards J.C., Rodgers T.S. Approaches and Methods in Language Teaching. – Cambridge University Press, 2014.
5. Passov E.I. Kommunikativ metodika asoslari. – Moskva, 2010.
6. O‘zbekiston Respublikasi “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni. – Toshkent, 2020.